

BECKOVA EDICE PRÁVNÍ INSTITUTY

Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce
podle článku 234 (3) SES

vakát

**Porušení povinnosti
zahájit řízení o předběžné otázce
podle článku 234 (3) SES**

Michal Bobek

Vzor citace:

Bobek, M. Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, 000 s.

CIP – KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Bobek, Michal

Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES/

Michal Bobek. – Vyd. 1. –

Praha : C. H. Beck, 2004. – xiv, 000 s. – (Právní instituty)

ISBN 80-7179-

000.00 * 000.000 * (000.0) * (0) * (00)

-
-
-
-
-

Vydalo nakladatelství C. H. Beck v Praze roku 2004

Redaktor publikace: Mgr. Lukáš Svoboda

Vydání první

Sazba: PROTEXT – B. Tejnický

Tisk:

© Nakladatelství C. H. Beck, 2004

ISBN 80-7179-

Quis custodiet ipsos custodes?
(*Decimus Julius Juvenalis, Saturae*)

Několik poznámek namísto předmluvy

POZNÁMKA O METODĚ. Tato práce není učebnicí. Jedná se pouze o poznatky a závěry, ke kterým dospěje každý, kdo vychází z obdobných premis při znalosti stejných pramenů. Práce je zamýšlena jako návrh jednoho pohledu na danou problematiku a při současném odkrytí všech pramenů jako pozvánka zainteresovaného čtenáře k dalšímu studiu. Z této koncepce práce pramení místy až nesnesitelné množství poznámek pod čarou. Autor se však domnívá, že právě možnost jít dále a možnost dohledat veškeré prameny činí práci obdobného charakteru smysluplnou. I když čtenář nemusí se závěry autora souhlasit, má možnost proniknout vlastním studiem hlouběji do problematiky a kvalifikovaně vyjádřit svůj nesouhlas. Autor jej jenom uvítá.

POZNÁMKA O PŘÍSTUPU. Právo není statické. Chápat právní řád jako exegezi pozitivního práva je stejně omezené jako časté. O komunitárním právu to platí dvojnásob. Navíc komunitární právo nefunguje způsobem, kdy by jedinou možností vývoje byl zásah zákonodárce. Komunitární právo je systém živoucí, který je neustále rozvíjen Soudním dvorem Evropských společenství na základě často velice inovativních argumentů stran, především soukromých žalobců. Dobrá polovina této práce se proto nezabývá platným právem, ale možným budoucím vývojem. Celkově se autor snaží rozlišovat tři roviny analýzy. První je rozbor současného stavu, který slouží spíše jako východisko. Druhou rovinou je rozbor právního vývoje nejbližší budoucnosti, kdy určité právní otázky budou muset být tak či onak řešeny. Třetí rovinou jsou úvahy o stavu, který by existovat měl – tedy budoucnosti spíše vzdálené až mlhavé.

POZNÁMKA O CITACÍCH. Výše uvedená metodická poznámka se plně promítá do způsobu citací. Snaha byla, aby veškeré citace byly činěny způsobem, který umožňuje čtenáři dohledat na stránku či odstavec přesně zdroj uváděného tvrzení.

Citace soudních rozhodnutí jednotlivých národních soudů je činěna způsobem v daném právním řádu obvyklým. Citace rozhodnutí Evropského soudního dvora jsou činěny odkazy na anglickou verzi sbírky rozhodnutí Evropského soudního dvora ve formě číslo případu, jména stran [ročník sbírky] ECR (zkratka European Court Reports) strana ve sbírce, na které začíná daný případ a strana (či odstavec), kde je popisovaný citát či právní věta. Autor se zde úmyslně odchyluje od způsobu

citací, který se objevuje v české literatuře zabývající se komunitárním právem, a to ze dvou důvodů.

Za prvé je odkaz na nějaký princip komunitárního práva způsobem číslo případu a jméno stran(y) naprosto nepostačující. Novější případy Evropského soudního dvora (a především Soudu prvního stupně) čítají zpravidla desítky, někdy i stovky stran ve sbírce. Extrémním případem je zde kupříkladu rozhodnutí Soudu prvního stupně z roku 2000 ve spojených případech T-25/95 *Cimenteries CBR v. Komise*, které čítá 5134 odstavců a zabírá samostatně celou jednu knihu sbírky rozhodnutí Evropského soudního dvora. Vycházejíc z výše uvedené metodické poznámky a snahy, aby zainteresovaný čtenář mohl cokoliv dohledat, autor nemá srdce odkázat čtenáře na prohledávání několikasetstránkového rozhodnutí, aby si ověřil autorovo tvrzení.

Druhým důvodem citace anglické sbírky je skutečnost, že je-li činěn odkaz na „Sbírku rozhodnutí Soudního dvora“, tedy na jakousi sbírku v jazyce českém, jedná se o odkaz na sbírku neexistující. Jak známo, sbírka rozhodnutí Evropského soudního dvora je vydávána v úředních jazycích Evropské unie, tedy například jako *European Court Reports* (En), *Receuil de jurisprudence* (Fr), *Sammlung der Rechtsprechung* (De) atd. V současné době by již měly být všechny verze sbírky synoptické, tedy v podobě, kde v každé jazykové verzi je pro stejný úsek textu stejné číslo stránky a stejný odstavec. Nicméně daný způsob publikací byl zaveden až v roce 1979. To znamená, že před tímto rokem spolu jednotlivé sbírky nemusí korespondovat. Stejně tak, pokud dojde k přistoupení nového členského státu, staré případy nejsou kompletně přeloženy. Je pouze publikováno zvláštní vydání historické judikatury Evropského soudního dvora s nejdůležitějšími případy.

Způsob citací této práce je praktický i pro čtenáře, který z pochopitelných důvodů nemusí mít přístup k některé z tištěných verzí sbírky rozhodnutí Evropského soudního dvora. Dle uváděných citací lze totiž dohledat každý z případů elektronicky (CELEX, ILI, Lawtel, Lexis etc.). Všechny novější případy jsou pak přístupné ve stejné grafické podobě jako ve sbírce, tedy s číslováními odstavci.

Citace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (a Evropské komise pro lidská práva) jsou činěna na datum rozhodnutí, strany případu, číslo žaloby a odstavce. Autor neměl k dispozici tištěnou verzi sbírky rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, nicméně všechny případy jsou volně přístupné podle čísla žaloby či jmen stran sporu v databázi Rady Evropy HUDOC (<http://www.echr.coe.int/Hudoc.htm>).

POZNÁMKA O JAZYCE. „*Nuže, sestoupíme a zmateme jim tam řeč, aby si navzájem nerozuměli.*“ (Gn 11, 7). Jazyková pestrost v současném komunitárním právu dokládá, že se Hospodin se svojí činností neomezil jen na území mezi Eufратem a Tigridem, ale působil i v supranacionálních

organizacích. S jistou mírou historické ironie lze konstatovat, že *lingua franca* současného komunitárního práva je angličtina. Naprostá většina pramenů a údajů je přístupna v tomto jazyce. Výchozím jazykem pro studium pramenů byla proto angličtina. Nicméně při studiu komunitárního práva hraje nezastupitelnou roli srovnávací jazykový výklad. Proto v případech, kdy se tento postup prokázal užitečným, je činěn odkaz na jiné jazykové verze a možnost odlišného výkladu. Vzhledem ke skutečnosti, že práce vychází až na několik drobných výjimek výlučně z cizojazyčné literatury, autor považoval za vhodné na některých místech uvést původní termín cizojazyčný za navržený český překlad, který přirozeně nemusí být jediný možný.

POZNÁMKA O VÝVOJI. Dynamičnost komunitárního práva má i své stinné stránky, především pro autory, kteří se o něm snaží pojednat. V mezidobí od ukončení práce na tomto rukopisu do vydání knihy rozhodl Evropský soudní dvůr ve dvou, pro tuto práci stěžejních případech. Dne 30. září 2003 potvrdil ESD odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením komunitárního práva akty moci soudní v případě C-224/01 Köbler v. Rakousko. Vánočním dárkem Itálii pak bylo odsouzení Italské republiky pro porušení Smlouvy akty moci soudní 9. prosince 2003 v případě C-129/00 Komise v. Itálie. Tato kniha pracuje s oběma případy ve fázi Závěrů generálních advokátů z jara a léta 2003.

Tato skutečnost však není obsahu knihy na škodu, snad právě naopak. Práce počítala s potvrzením odpovědnosti Evropským soudním dvorem v obou případech, z čehož také argumentačně vycházela při dalším zkoumání. Z tohoto pohledu se dají oba rozsudky vnímat jako potvrzení vývodů této práce. Obě rozhodnutí jsou navíc značně stručná, až lakonická. V případě Köbler Evropský soudní dvůr pouze potvrdil převzetí dosavadních podmínek odpovědnosti státu. Nedošlo k žádné kvalifikaci podmínek odpovědnosti pro akty moci soudní, která tak sdílí stejné podmínky odpovědnosti jako moc zákonodárná či výkonná. V případě Komise v. Itálie Soud dokonce žádné podmínky ani nestanoví. Testem se zdá být množství rozhodnutí národních soudů, která jsou v rozporu s komunitárním právem.

Z tohoto důvodu se domníváme, že obě rozhodnutí více otázek nastolují nežli řeší. Evropský soudní dvůr se bude muset k „doladění“ obou principů ještě vrátit, aby mohly tyto druhy odpovědnosti fungovat v praxi. Je nicméně otázkou, zda daný systém vůbec v praxi fungovat má, anebo zda se jedná pouze o demonstrativní ukázkou určenou soudům budoucích členských států, že by tomu tak být mohlo. Domníváme se, že celý překotný vývoj posledních několika měsíců v oblasti odpovědnosti členských států je spíše nežli rozpracováním nového funkčního systému odpovědnosti varováním novým „komunitárním“

soudům: „Takhle by to mohlo vypadat, ale ani vy, ani my to tak přece nechceme...“.

Tato práce se snažila zachytit právní stav platný k 1. srpnu 2003.

PODĚKOVÁNÍ. Autor by velice rád poděkoval lidem, kteří byli v některé fázi práce na tomto textu nápomocni připomínkami a kritikou. Jan Komárek, Mark Gillis, Aleš Roztočil, Jan Passer, Lenka Mikulcová a Pavel Svoboda rozhodně do této skupiny náleží. Podstatná část této práce se zrodila za laskavé podpory Michaela J. S. Renoufa z advokátní kanceláře Renouf & Co., Brusel v průběhu letního praktika v této advokátní kanceláři. Autor by rád vyjádřil poděkování za možnost využívat zdroje kanceláře ke své práci. Autor by také rád poděkoval následujícím osobám za pomoc při vyhledávání pramenů pro zpracovávání oddílu I.1. druhé části: Natascha Solar, Institut für Europarecht, Universität Wien, Rakousko; Francesco Palermo, European Academy Bolzano, Itálie; Agnieszka Stobiecka-Kuik, Evropská komise, Brusel, Belgie; Allan F. Tatham, Budapest; Virag Kovacs, Alkotmánybíróság, Budapest, Maďarsko; Günter Helbing, Cremados y Asociados, Madrid, Španělsko; Juri Kainulainen, Krogerus & Co, Helsinky, Finsko; Mogens Yde Knudsen, Advokatgruppen, Arhus, Dánsko; W. F. J. J. Thewissen, Rapperswil, Nizozemí; Iris van Vessem, Bosselaar & Strengers, Utrecht, Nizozemí; Edoardo Tedeschi, Abbatescianni e Associati, Miláno, Itálie; Pierre-Emmanuel Jobard, Jobard Chemla & Associés, Paříž, Francie; Stéphanie Anen, Adam & Bleser, Lucemburk; Valérie-Anne Rondeau, Reding & Felten, Lucemburk. Jakékoliv názory v této práci jsou však vlastní autorovi a nevyjadřují stanoviska výše uvedených osob. Poděkování náleží též Nadaci Sasakawa a Fondu mobility Univerzity Karlovy v Praze za finanční podporu.

Tato práce je věnována mým rodičům s poděkováním za jejich pochopení a podporu.

Praha, leden 2004

Michal Bobek

Michal Bobek (nar. 1977)

je studentem pátého ročníku Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Mezinárodních vztahů na Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Distančně vystudoval „Diploma in English and European Union Law“, University of Cambridge. Je Editorem právního časopisu Common Law Review Prague. Absolvoval dlouhodobé studijní pobyty na Université libre de Bruxelles, University of Cambridge, University of Queensland, Austrálie, Katholieke Universiteit Brussel a Accademia Europea Bolzano, Itálie. Zaměřuje se na evropské právo, právo srovnávací a právní filosofii. Publikuje v odborných časopisech. Hovoří plyně anglicky, německy a francouzsky, učí se rusky.

Obsah

Několik poznámek namísto předmluvy V

Seznam použitých zkratk XIII

Úvod

Část první. Řízení o předběžné otázce podle článku 234 SES

Kapitola I. Charakteristika řízení o předběžné otázce	7
1. Co je to soud?	12
2. Který soud může zahájit řízení o předběžné otázce?	13
3. Který soud musí zahájit řízení o předběžné otázce?	16
4. Na co se ptát – druh otázky	21
5. Úvahy de lege ferenda – české soudy a předběžná otázka	23

Kapitola II. Výjimky z povinnosti předložit předběžnou otázku Evropskému soudnímu dvoru	32
1. Otázka komunitárního práva není pro daný případ relevantní	32
2. Acte éclairé	33
3. Acte clair	34
4. Strategie Evropského soudního dvora v rozhodnutí <i>CILFIT</i> ; něco dát a něco vzít nebo pouze brát?	38
5. Povinnost zahájit řízení o předběžné otázce – shrnutí	41

Část druhá. Opravné prostředky proti porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce

Kapitola I. Opravné prostředky na úrovni členského státu	45
1. Opravné prostředky na úrovni členského státu v rámci ústavního soudnictví	45
1.1. Spolková republika Německo	46
1.1.1. Právo na zákonného soudce	46
1.1.2. Evropský soudní dvůr jako zákonný soudce	47
1.1.3. Ochrana práva na zákonného soudce	52
1.2. Rakousko	52
1.3. Španělsko	55
1.4. Ostatní členské státy	57
1.5. Princip zákonného soudce v právních řádech kandidátských států	58
1.5.1. Česká republika	59
1.5.2. Ostatní kandidátské státy	62
2. Nové řízení před soudy členských států pro porušení komunitárního práva – žaloba na odpovědnost členského státu ...	66
2.1. Principy odpovědnosti členského státu za škodu	66
2.2. Odpovědnost státu za akty moci soudní?	69
2.2.1. Práva zaručená přímo jednotlivci	74
2.2.2. Dostatečně závažné porušení práva	77

2.2.3. Přímá příčinná souvislost	80
2.3. Úvahy právněpolitické	82
2.4. Kdo má obavy „zamýšlet se nad nemyslitelným“?	87
Kapitola II. Opravné prostředky na komunitární úrovni	91
1. Řízení o porušení smlouvy	91
2. Generální advokát Geelhoed a pootevřená italská vrátka?	96
3. Jiné opravné prostředky na komunitární úrovni	99
4. Odpovědnost českých soudů za nesprávnou aplikaci komunitárního práva	101
Kapitola III. Opravné prostředky na mezinárodní úrovni	105
1. Řízení před Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku ...	105
2. Obsah žaloby	105
3. Otázka přípustnosti žaloby aneb „Neptejte se na věci, na které nechci odpovědět!“	109
4. Dosavadní rozhodnutí – zjevně nepodložené!	110
5. „Svévole“ v akci	113
6. Politika ESLP versus ochrana jednotlivce	115
Část třetí. Shrnutí a návrhy reformy	
Kapitola I. Nutnost reformy?	121
1. Praxe článku 234 (3) SES a obecné právní principy	122
2. Několik zamyšlení nad reformami	124
Kapitola II. Možnosti reformy	125
1. V rámci stávajícího systému	125
1.1. Změna kritérií případu CILFIT	125
1.2. Vynucování povinnosti předložit předběžnou otázku	129
1.3. Vynucování modifikované povinnosti předložit předběžnou otázku	132
1.4. Krize odhodlání, krize legitimacy?	132
2. Revize smluv	134
2.1. Potenciální přínos Smlouvy z Nice	137
2.2. Konvent a nenaplněná očekávání	139
2.3. Možnosti budoucího institucionálního uspořádání	141
2.4. Realita předběžné otázky – spolupráce versus apelace	146
2.5. Čas pro federativní soudnictví?	150
Závěry	155
Cizojazyčná shrnutí	161
Summary	163
Zusammenfassung	167
Seznam literatury	171
Přehled citovaných soudních rozhodnutí	181
Věcný rejstřík	195